

Laiškas Valerijai Čiurlionytei, 1917-05-18, [iš Sočio - į Voronežą].

Nuo visų trijų žiedų, nuo visų

Nuo visų trijų žiedų, nuo visų trijų radastų po vieną lapelį... Ką aš daugiau padarysiu, kaip kitaip aš bepasidalysiu — — —

— — —

Buvo jau daugiau savaitės, kaip aš nesimačiau su savo šeimininke. Tik šią dieną nuo ryto duryse lengvas bildesys. Klausau, intempiu klausą. Pasikartojo. Atveriu duris. Man šeimininke atnešė tris didžiausius puikiausius žiedus, tris radastas. Viena balta balta... Baltesnė už baltas naktis ir baltus balandžius, ir marių putas... Jei atsimeni, kaip kadaisiai pynei vainiką iš baltučių dobilėlių ir pieva buvo žvaina, ir pradalgiai baltavo kaip dalgė, tai mano baltoji rožė — baltesnė už dobilėlių vainiką ir už dalgės dainą po pradalgį...

Jei tu dainuosi kada baltą leliją, baltą leliją, kuri vandenyje gimė ir augo, vandenimi mito ir dabins, ir tik retkarči[iai]s saulę tematė, baltą leliją, kuri balta kaip sniegas, kurios gyslos ir sultys nė viena moja kraujo žvilgesio nemena, kuri ir gimė, kad priminti žmogui, jog gali gyvybė žydėti ir be kraujo, jei tu kada dainuosi baltą leliją ir Tavo daina bus balta ir nekalta, tai manoji radasta, manoji didelė kaip jurginas, o gal ir dar didesnė balta radasta, baltesnė ir už dainą.

Balta mano radasta ir baltesnės visame pasaulyje nėra.

Ir aš noriu, aš labai noriu tau ją dovanoti. Ją aš tau ir dovanojau, ji tavo, ji tavo yra — ar tu žinai?

Jei tu nori — aš šią dieną pat nueisiu ant marių kranto, pastatysiu iš akmenučių le[n]gva kudmentėlį, sukursiu ugnį — ir sudeginsiu ją — ar tu nori — tark žodį, ir bus taip, kaip tu nori — — —

Balta mano radasta ir iškilminga.

Antra radasta — raudona. Didelė, didelė, visa kaip saulėtą dieną kraujo žvilgėjimas... Visa kaip saulėtą dieną lengvų koralų pynimas, kaip koralų vaikus spinduliavimas. Raudona mano radasta ir svaigindama kvepia.

O kai aš jas sudedu abi[d]vi vienan vainikan, — rodos, kokios tai dvi paslaptingi aki žiūri in mane iš amžinasties ir juokias —

Trečia radasta mažikė, balkšvai-rausva kaip jaunas veidas gegužyje ir kvepia visų labiausiai.

Ir visos, rodos, yra Tavo, jos tavo — ar tu žinai tai?

Eisiu į kalnus. Gal gausiu kur smėlio, gal gausiu kokią saujelę ir sudžiovinsiu gėles, kad tu žinotum, kas yra tavo, kokie tavo turtai. O dabar, dabar tau siunčiu nuo visų radastų po lapelį.

O jei smėlio negausiu, — visas radastas sudeginsiu ir pelenus mėnesieną bangosna pabersiu.

Tegu bus palaiminti dūmai ir pelenai!

— — — — —

Nunešiu, nunešiu in gelmes —

Ką rytmetį dainavo dalgės,

Ko pjovėjai išbalę žvalgės —

Nunešiu, nunešiu in gelmes...

Platyn, platyn plati budynė!..

Lengvėja iščius neštuvų...

Atverkit sienas, šulnius, skrynias,

Karūnas minkit in purvus!..

Bedugnės aklos išmokino

Mylėt krantus, minėt gelmes...

Kur skristi naktį — žaibas žino...

Mirksnys — ir aklas praregės...

Užges klajūnas žiburėlis —

Ir jūs sudužit kaip vilnis...

Ir jūs su turtu — su šešėliais —

Tik ryto dalgės žvilgesys...

Aš nešu... Aš nešu... Per gelmes...

Kur lala kraujas ir krūtinė...

Kur sergsti paukštė panaktinė

Ir žengsnius... Ir naštas... Ir gelmes... [1]

— — — — —

Senas girininkas rymo

Prie vartelių atdarų...

— Kam čia dėmės?.. Žengsnio žymės?..

Kam čia ašaros žiedų?

Senas girininkas klėtin

Žengia linkstančiais žengsniais...

— Metas kelties — Saulė kėlės!..

Dukterėle, pamigai?..

Senas girininkas beldžias

In uždaras duris...

— Nu, amželis!.. Nu, gi rankos —

Drebulėlės širpulys...

Senas girininkas smyla,

Laužia ryto spindulius...

Baltas eglis sostą sergsti —

Baltus dukteries žvilgsnius... [2]

— — — — —

Vakar vakarą pas mane buvo didelis karštis. Dieną ant saulės persišildžiau, tat vakare, rodos, kas tai žarijomis apdėjo visą kūną. Nė prisiliest, nė atsisėst, nė atsigult. Naktis buvo debesinga. Valkiojauš valkiojauš po sodą. Paskui namie parašiau šias paskutines eiles. Ir taip baisu paliko. Rodos, iš tikro baltas eglis stovi prie mano lovos, mojuoja šakomis ir laukia... Vakar — vakar ir taip dar buvo labai negerai.

Buvau pašte — — —

Na, toliau aišku turbūt.

— — — — —

Dabar, kol šiek tiek pasitai[sysiu], nebesivalkioju daug. Perdien arba ant saulės pas mares šildaus, arba namie sėdžiu ir skaitau. Aš jau daug perskaičiau — Zaratustrą [3], Germano Bergo, Genricho Mano [4], Annuncijo [5], Merežkovskio [6], Šnuchbauerio, Zolia [7], Briusovo [8]... O naktį arba sėdžiu susitraukęs pakrantųj, arba valkiojuos tamsiomis šešėlingomis alėjomis. Bet aš jau turbūt greit pasitaisysiu. Mesių knygas, kelsiuos pri[e]š Saulės tekėjimą ir eisiu in kalnus — senai aš jau nebuvau — Bet kol nuo tavęs laiško negausiu — aš niekur niekur neisiu.

Tegu taip būna...

— — — — —

Matai, o būtų taip gerai, kad būtų galima radastas tau nusiųsti.

Tegu tavo akys žiūrės taip visuomet iš Amžinasties kaip tos radastos ir tegu žydės visuomet.

Buč[iuo]ju Sesulę mano.

Boly[ti]s

18/V 17

KOMENTARAI

- [1] Eilėraščio „[Nunešiu, nunešiu in gelmes]“ pirminis variantas, netaisytas. Galutinį eilėraščio variantą žr. in: *BSR*, t. 1: *Poezija*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1996, p. 88. Eilėraščio teksto ir skelbimo istoriją žr. Algis Samulionis, „Paaiškinimai“, in: *Ibid.*, p. 741-742.
- [2] Eilėraščio „[Senas girininkas rymo]“ pirminis variantas, netaisytas. Galutinį eilėraščio variantą žr. in: *Ibid.*, p. 15. Eilėraščio teksto ir skelbimo istoriją žr. Algis Samulionis, „Paaiškinimai“, in: *Ibid.*, p. 721.
- [3] Vokiečių filosofo Friedricho Nietzsche's (1844-1900) veikalas Štai kaip Zaratustra kalbėjo (1883-1885).

- [4] Heinrichas Mannas (1871–1950), vokiečių rašytojas, Thomo Manno brolis.
- [5] Gabrielė D'Annunzio (1863–1938), italų rašytojas.
- [6] Dmitrijus Merežkovskis (1866–1941), rusų rašytojas, rusų simbolizmo vienas pradininkų ir teoretikų.
- [7] Emilis Zolia (1840–1902), prancūzų rašytojas, prancūzų natūralizmo pradininkas.
- [8] Valerijus Briusovas (1873–1924), rusų poetas, literatūros kritikas, vertėjas.